

Zelnik József

Magyar néplélek-vándorlás

(Pszichohistorizáló traktátus)

*...hogy készítsen az Úrnak tökéletes népet.
Lukács I.17*

Lehetséges, hogy az egész földi létezés valójában egy nagy lélekvándorlás, és egyben egy nagy néplélek-vándorlás is. Győztes, botladozó és árva népek lelkei keresik boldogulásukat. Hol erőszakosan, hol szelíden, de általában tétován. Némelyek közülük egészen szelíden és otthonosan berendezkednek, mások erőszakosan, s vannak, akik valamiféle, sokszor mélyebben feltáratlan idegenségben vernek tanyát. Általában úgy tartják, hogy a zsidó nép örök hazája az idegenség, és ezért a többi nép szégyelli bevallani, hogy mennyire kísérti őt is saját idegensége, történelmének otthontalan pillanatai, sőt korszakai. Az antropozófusok úgy gondolják, hogy minden egyes nép külön-külön egy-egy arkangyal individuális misszióját teljesíti be. Népek sorsát szemlélve ebből az következne, hogy ezek az arkangyalok eléggé zavaros entitások, vagy az, hogy a szemlélő eléggé csekély értesülésekkel rendelkezik a különböző népek történelmi mozgásáról, beleértve ebbe saját népe, számára különleges történelmi navigációját is. A szellem engedelmes szelloi nem táplálták azokat a vitorlákat, amelyek jó vizekre segítették volna egy népről, főleg a saját népről és annak a lelkéről való gondolkodást.

Vannak olyan – akár komolyan is veendő – újabb állítások, hogy ha a kereszténység nem születik meg, ma már nincs zsidóság sem. Ahogy a római kereszténység az Ószövetségből kreált magának ősiséget, hasonló módon a zsidóság a római kereszténységgel szemben alkotta meg „ellenvallását”, és belőle a népét, másodsor is. Másodsor, mert először egy eretnek fáraó és/vagy egy eretnek egyiptomi beavatott, egy excentrikus lángész Egyiptom misztikájával szemben egy ellenvallást alapított, és ezzel elvarázsolt egy félnomad népet. Egyszerre felemelte a választott nép fenségességébe, és a földi idegenség legmélyebb bugyraiba taszította szinte megválthatatlanul, ámde azért kecsegtetve a földi megváltás messiási látomásával. Akárhogyan is van, Európa a zsidóság és a kereszténység reménytelen és sokszor indirekt szerelméből született. Sokkal inkább, mint a görög szülő iránti zabigyerek-tudatból. Természetesen a görögség demokráciaképzete – mint politikai szépasszony – mindig ott kísértett Európa politikai egén, de a mélyben minden európai nemzetnél a kiválasztottság, a hatalom ószövetséges vágya sokkal démonibban uralta a tudatot. Bármelyik politikai erő, ha hatalomhoz jutott, könnyedén feladta a demokráciát, mint afféle úri huncutságot, libertinus szemfényvesztést, és nemzeti, sőt faji kiválasztottsága tudatában vezetni akarta – kizárólagos üdvözítéssel – először saját országát, majd leplezett, vagy később leplezetlen hatalom-ésséggel más országokat is. Mivel a római kereszténység a VI–VIII. századtól

a hatalomhoz közeledve, s egyben Jézustól távolodva elvesztette morális küldetésének jelentős részét, így Európát is sokkal inkább az Ószövetség haragvó istene uralta, sokszor nagyon távol a jézusi szeretet-párbeszédétől. Az európai történelmet így akár az itt élő népek kétezer éves pusztai vándorlásának is tekinthetjük. Sok vérrel és kevés oázissal, és olyan történelmi homokviharokkal, amelyek kevés híján végső fulladáshoz is vezethettek volna. Kétezer év után ennyi történelmi homokkal a szemben nem kellene-é alaposan elgondolkodni azon, hogy hogyan fordíthatnánk hátat a homokviharnak, hogyan fejezhetnénk be néplékvándorlásunk „varázsszőnyegének” toldozgatását és foltozgatását? Természetesen ez egy radikális szellemi vállalkozás lenne, amihez jó lenne, ha társulna egy szelíd égbolt. Természetesen ez már majdnem az utópia délibábos tere, de azért talán nem teljesen az. Tekintsük inkább „egyszerűen” pokolra szállásnak, s mivel a magyar néplélek már többször megjárta a poklot, legalább az ilyen utakról bőséges tapasztalattal rendelkezünk. Ámde nem árt, ha jó példát keresünk, mert azért nem baj az, ha más kárán tanulunk, sőt ha egyáltalán tanulunk, az sem.

2008-ban egy izraeli történésztől egy döbbenetes könyv jelent meg. Valójában nem teljesen előzmény nélkül, hiszen a világhírű Arthur Koestler *A tizenharmadik törzs* című műve már kinyitotta a zsidó történelem Pandora-szelencéjét. Koestler nem tett többet, mint lerombolta azt a cionista mítoszt, amely szerint a mai zsidó származásúak az ősi héberek leszármazottai. Shlomo Sand *Hogyan alkották meg a zsidó népet?* című könyvében – bőven adatolva – tovább megy. Szerinte a zsidók sem genetikailag, sem másképpen nem alkotnak népet, majd felteszi a legizgalmasabb kérdést: *ki az a sokmilliónyi zsidó, aki felbukkant a történelem színpadán a legváratlanabb időpontokban, a legtávolabbi helyeken.* Tony Judt, világhírű történész – aki marxista cionistaként indult – szerint ebben a könyvben lelepleződik – más népekhez hasonlóan – az öncélú és nagyrészt kitalált zsidó múlt... Ez mind nagyon izgalmas, de mire jó mindez, mire jó, ha kiderül az igazság, már ha azt értelmezni tudjuk bármilyen állandósággal a történelmi folyamatban.

„A nemzet (...) olyan személyek közössége, akiket eredetükre vonatkozó tévhitük és szomszédaik iránt érzett gyűlölet kapcsol össze” – állította Karl Deutsch a Harvard Egyetem egykori nagy hírű professzora. Ezzel némileg szemben egy magyar költő, József Attila azt mondta: *A nemzet közös ihlet. A költészet a nemzet lelkében ható névvarázs.*

Ezekről az állításokról akár áradozhatunk is, hogy milyen igaz, vagy milyen szép, de azért valószínűleg azt kell mondanunk, hogy itt a tohuvaobhu esete forog fenn, de inkább lent.

Egy kicsit közelebb áll hozzánk a pozitív, a nemzet mint közös ihlet meghatározás, de azért a történelmet figyelve a másik tételnek is vagyons igazsága. Közös viszont mindkettőben az, hogy lelki folyamatokkal operál, úgymint *tévhit* és *ihlet*, amit aztán erősít *a nemzet lelkében ható névvarázs* külön kép. Ez valójában akár egy gyanús meghatározás, és nem is igazán hinnénk neki, ha nem igazolná a világirodalom egyik legnagyobb költőjének gyémántkemény és pontos életműve.

Feltételezésünk tehát az, hogy a nemzet és a néplélek szinonim fogalmak és ikertestvérekként élnek a *Hazában*, ahol vélhetőleg még sohasem voltunk,

pedig nagyon vágyunk oda. Természetesen feltehetjük azt a kérdést, hogy a *Haza* az volt vagy lesz, vagy örökké benne élünk, amikor és amíg élünk, csak nem igazán vesszük észre? Érdemes lenne egy vitát nyitni arról, hogy a *Kezdet*-ben volt-e *Haza*, vagy a történelmi fejlődés folyamán kialakult, mint a majom(féleség)ből az ember. Bár mivel ezt a kezdeti *Hazát* teljesebbnek is hihetjük a mainál, azt is mondhatjuk kicsit cinikusan, mint az emberből a majom.

Az sem véletlen, hogy a nemzet és a néplélek körül ott bolyong a tohuva-bohu fogalma. A tohu va-bohu kifejezés 1 Móz 1,2-nél fordul elő, és a teremtés előtti állapot neve, annyit jelent: puszta és üres. Ebbe a kietlen és puszta földbe (értsd: univerzumba) teremté az Isten az eget és a földet. Elmésebb rabbiknak és molyolós vallástörténészeknek ezzel a tétellel feladta a leckét az Ószövetség szerkesztője. Csak ebben az egyetlen mondatban világképek ütköznek össze kozmikus robbanások erejével. Miért volt a világ teremtése előtt már káosz? Csak nem azért, mert egy előző világ Káoszba pusztult? Ki teremtett olyan világot, csak nem a gnosztikusok világbarkácsoló istene, a Demiurgosz? Így a világ teremtése már egy előző világ bűneinek a kijavítása, így az eredendő bűn az előző káoszba fordult világ bűne, amit megbocsájtott az addig távoli, ismeretlen Isten, és kijavította a teremtést. Cinikusabbak mondhatják persze, hogy ezen a mostanin is lehetne javítani, nem pontosan sejtve, hogy ami késik, nem múlik. Számunkra azonban itt és most az a fontos, hogy a teremtés az *Ige* által valósul meg. Az *Ige* a nagy varázsló, az *Ige* által jön létre az örökös teremtés névvarázsa. Ha megfelelő nevet tudunk adni valaminek, az már a miénk. Tudunk-e olyan nevet adni eddig a *Hazának*, amitől az a miénk lett? Volt-e olyan neve, van-e olyan, lesz-e?

Milyen jelenség a magyar néplélek? Egyáltalán használható-e még ez a huszadik század elején kedvelt és többnyire elkopott fogalom, hogy néplélek? Vagy jobb híján igen? Bár mivel maga a lélek sem fogható fel racionálisan, hogyan van ez a néplélekkel? Nem tudhatjuk, ezért tekintsük ezt a kifejezést egyszerűen munkafogalomnak. Tételezzük fel, hogy van lélek, és annak van valamilyen mozgása, nem annyira a térben, hanem inkább az időben. Így akár lehetséges lélekvándorlás és néplélek-vándorlás is. A lélekvándorlás tudata ott kísért az emberiség történetében. Természetesen, mivel semmi pontosat nem tudunk a lélekről, így zavaros elképzeléseink vannak az ő vándorlásáról is. Ezzel szemben a néplélekként megnevezett jelenségről szellemileg megfoghatóbb elképzeléseink vannak. Így mintha lenne, és felismernénk, hogy van néplélek-vándorlás. A kereszténység által adoptált zsidó néplélek itt vándorol kétezer éve Európa népei között. Elvárásolta ezeket a népeket a zsidóság kiválasztottsággal megáldott, megvert néplelke. Azóta valójában minden európai nép néha titokban, néha dicsekedve kiválasztott akar lenni, bevallatlanul, sőt titokban olyanformán, mint a zsidók. Ebben a többfedelű tudati mozgásban próbál működni egy európai nép történelmének értelmezése és történetírása. Így tántorog csodák és drámák között a magyar történelemértelmezés is. Talán állíthatjuk azt is, hogy amint a zsidók lettek e világ idegenjei (mindent megtéve ők maguk is ezért), úgy a magyarok lettek Európa idegenjei (mindent megtéve ők maguk is ezért).

Nem véletlen, hogy egyetlen európai nép sincs olyan zavaros helyzetben, mint a magyar, amikor a honfoglalásáról van szó. Így kialakultak egy, kettős,

hármas (a hunokkal) honfoglalás-képzetek, sőt olyan is, hogy nem is volt honfoglalás, mert mindig itt voltunk a Kárpát-medencében, és ehhez a maghoz csatlakoztak, visszatértek testvéri törzsek. Nem csoda, hogy ebben a helyzetben állandóan fellobban a történelem elől menekülő, történelmet teremtő képzelet. Felparázslík ez a távoli múlt például az államalapítás kapcsán, de a „közele” ’48-as forradalmi láz esetében is. Valójában ez a két esemény meghatározó pillér a magyar identitásképzésben – ez a két fő állami ünnep – olyan alaperővel, mint a szabadkőművesség alapmotívuma, Jakin és Boaz oszlopa. Olyan titokzatossággal, rejtettséggel, félremagyarázásokkal együtt, és elnyűhetetlen izgalommal körülborzolva. Már az államalapítást „megmérgezte” egy drámai döntés, amit a magyar történelemírás odáig egyszerűsített, hogy ez valójában annyi, hogy a Kelet, a nomádság helyett kellett választani a nyugati kereszténységet. Azonban, ha csak egy nomád nép megkereszteléséről lett volna szó, miért tartott elkeseredett dühvel évszázadokig ez a folyamat? A rendszertelen pogány áldozati kultúra emlékeit egy-két generáció alatt át lehetett volna írni, alakítani. Lehetséges azonban, hogy azoknak van igazuk, akik azt feszegetik, hogy a magyarok esetében Róma a saját „ellenvallásával”, a manicheizmussal küzdött meg. Tehát egy másik kereszténységgel (pontosabban, keresztény elemeket is tartalmazó hitrendszerrel), amelyet saját eretnek ellenlábásának tekintett. Ezért kellett, még három évszázaddal később is gyűjteni, tűzzel-vassal, három évszázad inkvizíciójával pusztítani az előző vallás írott s íratlan emlékeit. A domonkosok rengeteg anyagot elvittek firenzei és pádovai központjaikba. Lehet, hogy még most is ott foszladoznak valamilyen öreg raktárakban, és kísértik mai szerzetesek az ügyről mit sem tudó, álmatag lelkeiket.

Tételezzük fel, hogy a magyar néplélek-vándorlás első és legdrámaibb helyzete, hogy ennek a népnek a lelkéért csapott össze a gnoszticista eretnek vallás, a manicheizmus és a római zsidó-kereszténység. A manicheizmus a gnoszticizmus egyik változataként azt tanította, hogy az e világi élet elviselhetetlen és gonosz. A *gnószisz*, vagyis az igazi tudás azonban feltárja a lélek eredeti, aláhullás előtti isteni természetét, és így az újra fel tud emelkedni. A gnosztikusok, így Mani is, erősen hivatkoztak Buddha és Zarathustra mellett Jézusra is. Vélhetőleg nem is értve Jézus a gnosztikusok elképzeléseivel gyökeresen ellentétes kinyilatkoztatását, azt, hogy ezt a világot a mennyei atya, a jó Isten teremtette, és azt, hogy *Isten országa* az itt, a Földön élő emberekben is jelen van. Ennek ellenére, a pontos értelmezés hiánya miatt is, a manicheizmus elterjedt az ujjuroktól, a bogumilokon keresztül a katharokig, akiknél szintén kimutatható ez a szellemi hatás. Valójában Rómát a gnoszticizmusban nem annyira dualista létidegen elképzelésük zavarta, hanem az, hogy több gnoszticista áramlat, így a markionizmus a világot elbarkácsoló Demiurgoszt Jahvéval azonosította. Ez halálos csapás volt az Ószövetséget addigra már saját legitimitásának Jézus előtti alappillérévé tévő, római katolikus vallásnak. Innen talán már jobban érthető Róma ellenszenve a honfoglaló magyarok által behozott és akár egész Európát megfertőzni képes hit ellen.

A dráma, sőt a skizofrénia abból adódott, hogy a magyarok nem értették, vagy nem akarták érteni a különbséget a két Jézus-hit között. Nem is könnyű átlátni az eredeti jézusi kinyilatkoztatás két értelmezésének törekvésein.

Vélhetőleg az itt vázlatosan és némileg szimbolikusan feltárt drámai helyzet okozta a magyarság első néplélek-hasadását, talán korunkig ható áfiummal.

A huszadik században elég erős turáni mozgalomban vagy a népművészet kutatásának újmanicheista irányzataiban mindenesetre ebbe az irányba mutató szellemi mozgások működhetnek manapság egyre erősödve és a néplélekben (legalábbis látszatra) mélyen hatva. Néha zseniálisan, sokszor infantilisán megkérdőjelezi a hivatalos tudományosság sokszor kitűnő és nemegyszer zavaros, a mindenkori politika által befolyásolt elképzeléseit.

A másik emblematisz ünnep, a '48-as kapcsán azt érdemes megvizsgálni, hogy mit kezd a különben akár nyugodtan léleklzó (sic!) néplélekkel a modern korokat meghatározó, vagy meghatározóvá titulált korszellem, ez a német imperativusz, a Zeitgeist? Ki tud-e egy nép törni a Zeitgeist számára esetleg káros kereteiből? Mit szolgált a XIX. század Zeitgeistja?

Azt a századot a francia forradalom eszméi határozták meg. A francia forradalomban pedig libertinusok, szabadkőművesek, ezoterikus szélhámosok robbantgattak szellemileg, és ezt a szellemi terrort keverték valóságos emberi jogi követelésekkel úgy, hogy ehhez megnyerték a lázas európai romantika szellemi nagyságait. Erről a helyzetről a már kijózanodott, öreg Goethe – vélhetőleg utólag igazolva magát – így beszélt: *a francia forradalomnak nem lehettem híve, mivel szörnyűségei túlságosan közéről érintettek és (...) fölháborítottak, jótékony következményeit pedig akkor még nem lehetett látni.* Majd így folytatja: *Németországban mesterséges úton igyekeztek ki-robbantani olyan jeleneteket, amelyek Franciaországban súlyos szükségből következtek.*

Érdemes vázlatosan megnézni, hogy volt ez Magyarországon. Itt vajon nem gerjesztettek-e mesterségesen nagy lángot annak, ami csak hamu alatt működő parázs volt, és ezért szerveesebb mozgásokkal, reformmal többet lehetett volna elérni? Az elmúlt évszázadban sokan sokszor megfogalmazták, hogy Kossuth ismerte a népleket. Lehet, de mi ismerjük-e Kossuth, a Kossuthok lelkét? Természetesen nem, de vannak furcsa, leleplező jelek róla. Tanárky Gyulának, titoknokának a naplójában olvashatjuk, hogyan sakkozott, játszott Kossuth. Egyszer Perczel ellen játszott, aki mattot adott neki. Ezt Kossuth nehezményezte, és kezdeményezte, játsszák újra a játék végét. Néhány vonás után ismét mattot kapott. Kossuth tovább erőszakoskodott, hogy megint játsszák újra. Perczel ráhagyta az egészet, készakarva hibát csinált, hogy nyerjen Kossuth, ezt már elfogadta az exkormányzó. Majd így folytatja a naplót a titoknok: *a billiárdba, tarokba, egyszóval minden játéknál megvan a kicsiséges ambíció nála.* Egy ilyen ember játszott a reformkorban és a '48-as forradalomban a magyar néplélek húrjain.

A másik oldalról a történelem legveszélyesebb házárdjátékába kezdett a Zeitgeist. A hamis próféták minden szellemi erejével és erőszakosságával színre lépett a romboló értelmiségi díszpéldánya, Karl Marx. Jó ismerőse és barátja, Heine Marxot az *„önmaguk előtt megistenült istentelenek”* közé sorolta, joggal. Ez a két terrorista szellem, Heine és Marx ikertestvér volt az amoralitásban és a zsenialitásban. Csak megdöbbenhetünk, milyen élesen látta Heine a Marx által megálmodott szocialista jövőt. Szerinte az *„kancsukától, vértől, istentelenségtől és nagyon sok veréstől büzlük”,* majd így folytatta: *„csak ret-*

tegéssel és borzadállyal gondolok arra az időre, amikor ezek a sötét képrombolók kerülnek uralomra". A világhírű angol történész, Paul Johnson szerint Marx történelemfelfogása egy ateista Tórája. *Kommunista milleniuma a zsidó apokalipszis-látomásokban és a messianizmusban gyökerezik.* Ezen túl munkásságában két halálos szellemi ellenfelet, a létidegenséget valló gnoszticizmust keresztezte a zsidó apokalipszis-elképzelésekkel, és ebből megszületett a XIX. és XX. század uralkodó, a néplélek mélységeibe is behatoló ideológiája és korszellem, az ateista marxista materializmus. Így uralomra került az anyagi világ valójában minden anyagon kívülállót tagadó világképe. Ez a világkép nem véletlenül akkor robban elő, amikor kitörnek a '48-as forradalmak. Általában együtt jön, ami ilyen mélyen összetartozik, egylényegű.

A *Kommunista kiáltványt* 1847–48-ban fogalmazta Marx és Engels. Ennek előzménye volt Engels tanulmánya – aminek a címe eléggé leleplező –, *A kommunista hitvallás tervezete.* A hitvallás szó lehet véletlen is, de ez az elszólás a lényegre utal, hogy a nagy vallásellenesek egy új vallást, ellenvallást alapítottak, és keresték hozzá a diakónusokat, a szolgáló papokat. Nem véletlen, hogy Marx kitörő lelkesedéssel üdvözli – mint hasznos idiótát, mert mindenkit annak tartott – Kossuthot, akit egyből Dantonhoz és Carnot-hoz hasonlított. Viszonyuk vakságához az is hozzátartozik, hogy kettejük között az a Zerrfy Gusztáv tartotta a kapcsolatot, aki a bécsi udvar legtehetségesebb és legszorgalmasabb besúgója volt, több mint 2000 jelentéssel. Természetesen ez a helyzet nem sokat von le Kossuth igazságaiból, és sokszor akár önzéséből fakadó nemzeti jóakarataból sem, főleg nem kisebbiti azoknak a tisztességes hazafiaknak a nagyszerű tetteit, akik a nemzet és a szabadság oltárán áldoztak. Talán csak arra hívják fel a későbbi, mindenkori áldozni készülnők figyelmét, hogy a néplélek mozgása körül megalvadt vagy – akár történelmi vámpír módjára – újrahasznosított vér- és rögvalóságok működnek, és működtetik ezt kegyetlen, békétlenkedő szellemek.

A '48-as időben lett az európai kultúra szellemi vámpírja a francia forradalomban győzedelmeskedő primitív populista nacionalizmus. Ezt a fegyvert vetették be a különben internacionalista erők fő ellenségükkel, a keresztény vallással szemben. Mivel fogalmuk sem volt – ha volt, gyűlölték – a nemzet belső lelki önépítő formáiról, ezért a nép alantas ösztöneire ható nemzetieskedés, néplélekfertőzés, kokárda-nacionalizmus formáit művelték. Azt üzték, amit később a különben morálisan szegény, de tehetségben gazdag magyar író, Mikszáth Kálmán így fogalmazott meg: *tégy kokárdát az eke szarvára és szánthatsz a magyar hátán.* Ezt az életveszélyes képletet legelőször és a legzseniálisabban Kossuth alkalmazta, primer politikai számításból. Ebbe már akkor is beleremegett a néplélek, és hisztérikusan reagált a primitív nacionalizmus szintjén.

Bizonyítva, hogy a nacionalista szélsőség ördögien nemzetellenes, építkezés helyett rombol. Nem képes érdemben valamiért – még a Hazáért sem – cselekedni, csak valami ellen. A nemzetieskedésben megtalált álotthonosságban biztonságérzetét azzal akarja fokozni, hogy idegeneket keres, és ő mondja meg, ki az idegen, mert akkor ő – úgy véli – biztosan nem az. Így 1848 forradalmi lendülete is egyből talált két idegent. A szokásost, a zsidókat és egy másikat, a békés szándékúakat.

A zsidóság messiási várakozásokkal fordult a márciusi események irányába. Március 17-én kiáltványban üdvözölték a polgári forradalmat. Ebben a nagy, barátságosnak látszó helyzetben azonban – szinte érthetetlenül – kialakult március végére egy pogromhangulat. Ezt Pesten a város német ajkú polgárai szították. Ez viszont „érthető”, mert nekik már évtizedes vitájuk volt a szénke-
reskedelemben való rivalizálás miatt. Már eddig is ők fizették a magyar antiszemita irodalmat. Így lehet, hogy a néplélek-vándorlás, és főleg annak zavarai szénalapúak. Talán ezért a néplélek hol hamu lesz, hol gyémánt.

Az 1848-as magyar forradalom szélsőséges példáit mutatta fel ennek a két lehetőségnek. A hamu, ami itt felparázslott, már március végén megégette a magyar zsidóságot. Einhorn Ignác (a későbbi Horn Ede, politikus) németül Lipcsében megjelent könyvében ezért szomorúan jegyezhette meg, hogy az a nagy március a zsidókat „nem szabaddá, hanem szabadon üldözhetővé tette”, de, fűzi hozzá ennek ellenére, „a magyar zsidó hazafi maradt március ellenére”.

A '48-as események másik idegensége a békés szándékúak elleni „pogrom” volt. Valahogyan 1848 őszére a békepártiak és a Madarász vezette radikálisok között végképp kiéleződött a helyzet. Úgy látszik, ekkorra már Kossuthnak – főleg Madarász befolyására – érdekében állt, hogy elszabaduljanak a zelóta indulatok. Nem akartak a békepárti néplélekre hallgatni, inkább rabul ejtették azt. Ehhez a Lamberg-látogatás volt a legjobb adandó alkalom. Lamberg a magyar nyelvet és kultúrát jól ismerő, könyvet író, művelt magyar földesúr volt, és az alkotmányos szabadság elkötelezettje. Lamberg például Pozsonyban kijelentette, hogy amennyiben Jellasics megtagadná a (béke)manifesztum elfogadását, akkor ő maga vezeti ellene a magyar csapatokat. Ebben az időben talán ő volt a legképzettebb főtiszt (altábornagy), ezért nem véletlen, hogy Mészáros hadügyminiszter szerette volna őt megnyerni együttműködésre. Ez az ember érkezett Pestre békét teremteni. Kossuth a képviselőház előtt szónokolt, mikor megvitték neki a hírt, hogy Lamberg jön. Ekkor ennyit mondott: „Itt az idő, hogy a szükséges intézkedéseket megtegyük.” Az biztos, hogy ha elkezdődnek a tárgyalások, Kossuth szerepe meggyengül. A Duna-hídon átjövő Lamberget, annak ellenére, hogy a Nemzetőrség védte őt, meglincselték. Az egyik aulista történész szerint a spontán népi lincselés mögött szervezett gyilkosság sejlik. Akárhogy volt, messzemenő, máig nem tisztázott hatása lett ennek a tragédiának a magyar néplélekre. Ez a terrorcselekmény mindenféle békés megoldást a továbbiakban kizárt. Gyalóky Jenő, az ismert hadtörténész, a Századok 1916-os évfolyamában a következőket írta: „A magyar szabadságharc nagyon különbözött egy más – mondjuk normális lefolyású – háborútól. Azok, akik Goethe bűvészinaként a szellemeket felidéztek ugyan, de később már azoknak parancsolni nem tudtak: készületlen állapotban ragadták magukkal a nemzetet előbb a forradalomba, majd a minden oldalról rá szakadó véres küzdelembé.” Ráadásul a magyar szabadságharc lett a kísérleti terepe a modern korszellem, a szabadelvűség és a haladás harcának a „maradiság”, a „reakció”, s főleg a fő ellenség, a klerikális reakció ellen. Így a nemzetközi radikális, zelóta indulatok összefonódtak a magyar néplélek kurucos ellenálló jellemzőivel. A magyar néplelket foglyul ejtette, homlokon csókolta, mint az iskarióti (késelő) – zelóta radikális politikai mozgalmár – Júdás Jézust. A magyar szabadságharc iskariótája a Madarász-párti késelő, Kolosy György. Erről az orgyilkosról van

elnevezve a mai napig a Kolosy tér. Ennek a hazárd radikalizmusnak jellemzője, hogy túlbuzgó, felszínes nemzetieskedésből, ha kell, a szakállát is nemzeti színűre festeti – mint Brassai Sámuel –, és Párizsra vetett szeméből izzó, az emberiségéből való kivetkezetttség dühe sugárzik. Jó lenne, ha végre feltárnánk ennek az egész európai történelmen végighúzódó, szó szerint vérvörös zelótaságnak a gyökereit és mozgatórugóit. Vallástörténeti szempontból a zelóták sorsa eléggé feltárt. Egészen addig, hogy például Vermes Géza, a nagy hírúvé vált magyar-zsidó származású brit vallástörténész egészen jó érvekkel bizonyította Júdás zelóta politikai gyökereit.

Sajnos azonban az európai politikai filozófiai feltárások messze nem foglalkoztak olyan mélyen a Jézus korában, Izraelben működő politikai áramlatok befolyásával az európai történelemre, mint például a göröggel. Pedig, ha elfogadjuk, hogy a Biblia, az Ó- és az Újszövetség jobban meghatározta az európai néplélek fejlődését, mint a görög, akkor egyértelmű, hogy az abból kisugárzó politikai irányzatok képzeletvilága is mélyen meghatározta a politikai azonosulásokat az elmúlt kétezer évben. Jézus idejében négy politikai elképzelés működött Izraelben. A meghatározó a farizeus volt. Ez az irányzat egy történelemhamisítás következményeként, mint a hipokritaság példája került be az európai emlékezetbe. Ez főleg Máté evangélistának és a Hadriánusz korabeli zsidó szabadságharc idején kialakult paulinusoknak (Pál követői) köszönhető, akik már nyíltan szembefordultak a zsidósággal, és a szadduceusok Jézus-ellenességét kicserélték a farizeusok Jézus-ellenességére. Pedig az eredeti farizeusság arról szólt, hogy tisztelik a mózesi hagyományokat, törvényeket, hisznek a lélek halhatatlanságában, a babonák helyébe a tanulást tették. A legfurcsább, hogy ők az Exod. 19. 6. alapján az egyedüli zsidó kiválasztottság helyett azt vallották, hogy „Isten minden népnek örökségül adta a királyságot, a papságot és a szentséget”. A Római Birodalomhoz való viszonyukra a politikai racionalitás volt jellemző.

A szadduceusok a farizeusokéval ellentétes párt. Eredetüket és nevüket Cadok főpapra vezették vissza. Vallásosságuk többnyire külsőségekből állt. Jelentős volt náluk a hellén befolyás. Nem hittek a lélek halhatatlanságában. Vonzódtak a Római Birodalom világpolgár-eszméihez. Altruisták voltak, amikor tehették, gazdagon gondoskodtak a szegényekről, de főleg a közpénztárakból. A gazdagok nagyobb része közéjük tartozott. Josephus szerint egyebük sincs, csak a gazdagságuk. Alapvető céljuk a mindenkori politikai hatalom megragadása.

A zelóták voltak a túlbuzgók (*kannáim*, héberül). Maga a zelota görög gyökerű szó, *zelosz*, ami elszántat jelent. Állandóan törrel jártak, és ha a zsidó érzést provokáló elképzeléssel, pláne tettel találkoztak, kíméletlenül leszúrták a provokátort. Hippolytus egyházatyja az esszéus spirituális csoportosulás radikális és abból kiváló ágának tekintette őket. Vélhetőleg a zsidó népleket – túlzásba taszítva – eláruló nemzeti radikális szellemi-forradalmi áramlat vezett a végső elkeseredett szabadságharchoz, a nemzeti tragédiához, a templom lerombolásához.

Már ezek a rövid és egyszerűsített vázlatos ismertetések is aláhúzzák, hogy nem nehéz ezekben a politikai irányzatokban felfedezni a modern kori európai politikai áramlatok ősmintáit, amelyeket a Biblia mellett befolyásol természetesen az általános emberi természet is. Ezért nem véletlen, hogy a

magyar rendszerváltoztatás menetében is felismerhetők ezek az ősfomák. Nem véletlen így az, hogy algériai berber barátommal így próbáltunk viccelődni az SZDSZ-esekkel: *Arabok legyünk vagy szadduceusok, ez a kérdés, válasszatok.* A rabok legyünk vagy szabadok, az igazság mélyéig hatoló kérdését halálosan megfertőzte a *Lamberg nyakán kötél* ünneplése, és az *akasszátok fel a királyokat* buzdítás. A nemzet lelkét is megszólítani képes névvarázs gyakorlásának költőzsenije itt utat tévesztett. Az a költő, aki ifjúi zsenialitása mélyén, magasán már irtózott a „csendriasztó szenvedélyektől” és leírta a világirodalom egyik legszebb sorát: *Oh lassan szállj és hosszan énekelj, haldokló hattyúm szép emlékezet!*

A gyilkosságra buzdító fordulattal a költő a létezés emlékezettechnikájának az ápolása helyett odafordult a zelóta düh uszításképleteihez, magával rántva, úttévesztésre hangolva népét is. A zuhanásból, a tragédiából lassan magára ébredő néplélek nem tudott mást tenni – mint aki kétoldalról csalatott meg –, passzív rezisztenciába menekült. Nemcsak a Habsburg-hatalom ellen, hanem a világszabadságos kokárdás forradalmárok ellen is.

Az elmúlt több mint másfél évszázadban így egy nem véletlenül (néplelki) talaját vesztett politikai világ – két önzés titkos párbajában, bal-jobb fénytörésben, háborús tragédiák környezetében – folyamatos kísérletet tett a néplélek szigorú ellenőrzésére. Állandóan figyelmen kívül hagyva azt az alapigazságot, hogy a nemzet létét és benne a néplélek misztikus mozgását nem szabad az állandóan változó történelmi és politikai helyzet éppen aktuális magyarázatához, magyarázkodásához láncolni.

Most, hogy idáig, ilyen tohuvabohu állapotba jutott a magyar néplélek-vándorlás, fel kell tennünk a lényegi kérdést: készül-e ma egy magyar nemzedék nevet adni a Hazának? Tisztán, egyszerűen?